

Samenvatting

Advies Toenemende beveiliging in breder perspectief. Advies over beveiliging van gedetineerden in zware beveiligingsregimes.

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Achtergrond

Verharding van de criminaliteit vormt een actueel probleem voor de samenleving. Dit heeft ook gevolgen voor de situatie binnen het gevangeniswezen, waar moet worden voorkomen dat verdachten of veroordeelden hun criminele activiteiten voortzetten vanuit detentie.

Zwaardere beveiliging is vooral nodig voor een kleine groep gedetineerden waarvan een grote dreiging uitgaat, bijvoorbeeld vanwege het risico op ondermijning van de rechtsstaat of bedreiging van personen. Om het risico hierop te beperken heeft de minister inmiddels enkele concrete maatregelen voorbereid of ingevoerd, waarover de RSJ recent afzonderlijk heeft geadviseerd.¹

Een goed onderbouwd en samenhangend veiligheidsbeleid

De behoefte aan extra beveiligingsmaatregelen noodzaakt volgens de RSJ tot een samenhangend en goed onderbouwd veiligheidsbeleid met inachtneming van de belangrijke uitgangspunten van het gevangeniswezen. Dit is van belang om de veiligheid, zowel binnen als buiten de penitentiaire inrichtingen, ook op lange termijn te kunnen waarborgen. Het vraagt om een systeem waarin het wettelijk fundament, de beleidsmatige onderbouwing en de praktische uitvoerbaarheid goed zijn uitgewerkt. In dit advies formuleert de RSJ uitgangspunten voor zo'n veiligheidsbeleid.

Belangrijkste uitgangspunten voor veiligheidsbeleid

De RSJ onderkent de noodzaak om gedetineerden waarvan een groot gevaar uitgaat, extra te kunnen beveiligen. Tegelijkertijd gelden ook voor deze gedetineerden de uitgangspunten met betrekking tot humane detentie en resocialisatie. Dat wil zeggen dat:

- de vrijheid niet meer wordt ingeperkt dan noodzakelijk;
- de invulling van de detentie gericht moet zijn op resocialisatie;
- de bejegening humaan is.

Zwaardere beveiliging leidt altijd tot verdere inperking van rechten of vrijheden van gedetineerden. Om te waarborgen dat ook daarbij de genoemde algemene penitentiaire uitgangspunten in acht worden genomen, formuleert de RSJ een aantal uitgangspunten:

¹ RSJ, *Advies Wijziging Rspog en vaststelling Regeling model huisregels EBI*, 4 november 2022 en RSJ, *Advies wijziging van de Penitentiaire beginselenwet in verband met aanvullende maatregelen tegen georganiseerde criminaliteit tijdens detentie*, 6 januari 2023.

Samenhangend en goed onderbouwd veiligheidsbeleid

Bij de invoering van nieuwe beveiligingsmaatregelen is het van belang dat de noodzaak ervan goed is onderbouwd en dat is aangetoond dat deze concreet bijdragen aan de veiligheid.

Maatwerk en differentiatie

Naarmate de beveiligingsmaatregelen zwaarder zijn, is meer maatwerk nodig om aan genoemde uitgangspunten te voldoen. De extra beveiligingsmaatregelen moeten zoveel mogelijk zijn afgestemd op het gedrag en de risico's van de individuele gedetineerde. Dat vereist een systeem met voldoende differentiatiemogelijkheden om een geleidelijke overgang van de zwaarst beveiligde naar minder zwaarbeveiligde regimes mogelijk te maken.

Rechtswaarborgen voor gedetineerden

Zware beveiligingsregimes hebben grote impact op de bewegingsvrijheid en persoonlijke levenssfeer van gedetineerden. Daarom moet er voor deze regimes een wettelijke grondslag zijn, waarbij de rechtswaarborgen voor de gedetineerde zijn vastgelegd. Daarbij geldt in het algemeen: hoe ingrijpender de beperkingen, hoe meer rechtswaarborgen zijn vereist.

Aandacht voor de relationele veiligheid

Veiligheid bestaat niet uitsluitend uit fysieke, elektronische of organisatorische beveiligingsmaatregelen die de vrijheid van de gedetineerde inperken. Van groot belang is ook de zogenaamde relationele veiligheid, die betrekking heeft op het contact tussen personeel en gedetineerde.

Resocialisatie - voorbereiding op terugkeer in de samenleving

Ook gedetineerden die een zeer hoog risico vormen, keren in beginsel terug in de samenleving. Vanuit een zwaarbeveiligd regime vereist een veilige en verantwoorde terugkeer bijzondere aandacht, met mogelijkheden voor geleidelijke en gecontroleerde toename van vrijheden.

Beperken van eventuele negatieve effecten van zware beveiligingsmaatregelen

Ernstige beperkingen van de bewegingsvrijheid en van het contact met de buitenwereld kunnen leiden tot een grote mate van sociaal isolement voor de gedetineerde. Het is van belang om de mogelijke negatieve gevolgen hiervan zoveel mogelijk te voorkomen of te minimaliseren.

Aanbevelingen

In het verlengde van genoemde uitgangspunten zijn aandachtspunten benoemd ten aanzien van vier zware beveiligingsregimes: de Afdeling Intensief Toezicht (AIT), de Terroristenafdeling (TA), de afdeling voor Beheersproblematische gedetineerden (BPG) en de extra beveiligde inrichting (EBI). Het complete overzicht van uitgangspunten en aanbevelingen is te vinden in hoofdstuk 2 van het advies *Conclusies en aanbevelingen*.

Het advies kunt u raadplegen op de [RSJ website](#).

